

**Mezinárodní politická
ekonomie (IPE)
jako disciplína v rámci MV**

**Úvod do mezinárodních vztahů
2011**

Ekonomie

Ekonomie

- Zabývá se **vztahem** mezi **cíli** a omezenými **zdroji** k jejich dosažení;
- Je věda o **rozhodování** v podmínkách omezení a **nedostatku**;
- Předmět zájmu: **rozdělování** vzácných zdrojů pro různé účely **mezi subjekty** prostřednictvím **tržních procesů** (*neoklasická ekonomie*).

Neoklasická ekonomie

- Soustředí se na **nabídku, poptávku a cenový mechanismus**;
- Spontánní **tržní rovnováha**;
- Racionální rozhodování **jednotlivých aktérů** (informace, alternativy);
- **Pozitivismus, abstraktní modely a exaktní metody.**

Politika

- Proces **kolektivního rozhodování** skupin (identita, loajalita, kooperace)...
- Zahrnuje **soupeřící zájmy a hodnoty aktérů**;
- Prvek **moci** a mocenské **regulace**;
- Střet mezi alternativními koncepcemi **společenského uspořádání**.

Mezinárodní politika zahrnuje i rovinu vztahů mezi:

- **Státy**;
- **Vnitrostátními** subjekty v **mezinárodním** prostředí;
- **Mezinárodními organizacemi**...

Žádný jedinec obecně ani nezamýšlí podporovat veřejný zájem, ani neví, jak moc jej podporuje... Má na mysli pouze svůj zájem a je v tomto... veden neviditelnou rukou k tomu, aby podpořil cíl, který nebyl vůbec součástí jeho záměru. Ani není vždy pro společnost horší, že jím nebyl. Sledováním vlastního zájmu často podporuje společenský zájem efektivněji, než když kdyby jej skutečně zamýšlel podporovat.

Když mezi dvěma kmeny pravěkých lidí žijících v téže zemi vznikla konkurence, tak jestliže... jeden kmen zahrnoval značné množství odvážných, solidárních a věrných členů, kteří byli vždy připraveni varovat druhého před nebezpečím a pomáhat si navzájem, pak tento kmen byl úspěšnější a podrobil si druhý... Sobečtí a svárliví lidé nebudou držet pospolu a bez soudržnosti nemůže být ničeho dosaženo.

Mezinárodní politická ekonomie

- Zabývá se **vzájemnou podmíněností politických a ekonomických jevů** v „mezinárodním“ prostředí.
 - Zkoumání všech (ekonomických, politických a sociálních) jevů ve specifickém (mezinárodním) prostředí za využití prvků ekonomické metody.
- **Jde o produkt uvědomění si nedostatečnosti:**
 - Analýzy mezinárodních **politických vztahů** k vysvětlení jednání subjektů v mezinárodním prostředí (a charakteru tohoto prostředí)...
 - Analýzy mezinárodních **ekonomických toků** k vysvětlení jejich podoby, dynamiky a charakteru prostředí.
- Vzniká v konkrétním **politickém a historickém kontextu**, kterým je ovlivněna.

<p style="text-align: center;">Trh <i>(Neoklasická ekonomie)</i></p>	<p style="text-align: center;">Vzájemná interakce <i>(<u>Politická ekonomie</u>)</i></p>	<p style="text-align: center;">Moc <i>(Politické Prostředí)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> - Rovnovážná cena; - Maximalizace užitku aktéra; - Dokonalé informace a konkurence. 	<ul style="list-style-type: none"> - Střet ekonomických sil (trh) a mocenského působení (stát)... - v prostředí které je ovlivněno historií a kulturou (instituce) a ve kterém hraje roli teritorialita. <p style="text-align: center;"><i>(Jednání jako vztah mezi <u>cíli</u> a omezenými <u>zdroji</u> k jejich dosažení)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Veřejný a státní zájem; - Mocenská regulace; - Národní projekt; - Politické instituce.

Geneze moderní IPE (20.st.)

- V **IR** kurzech- důraz na **H-politics**, studenou válku vs. mezinárodní **ekonomické vztahy** – **Ekonomie**;
- Situace kritizována **S. Strange** v „*IE and IR: A Case of Mutual Neglect*“ – neberou v potaz **změny ve SE**;
- **1968 Richard Cooper** „*The Economics of Interdependence*“ – politické výzvy jako výsledek **rostoucí INT** národních ekonomik;
- **1970 Ch. Kindleberger** – „*Power and money*“ – rostoucí **napětí** mezi **politickou** a **ekonomickou** aktivitou a růst INT;
- **1971 R. Vernon** – „*Sovereignty at Bay*“ – vzestup **MNC** jako klíčového aktéra;
- Znovuobjevení studie **A. Hirschmana** „*National Power and Structure of Foreign Trade*“ (1945) – skrytá **politika mezinárodního obchodu** – dominance a dependence z asymetrie obchodu – oportunistické užívání ZOP;

Americká škola

- 1977 Robert Keohane a Joseph Nye „*Power and Interdependence*“ ..
- Komplexní interdependence: 1) více kanálů komunikace 2) absence hierarchie mezi tématy 3) zmenšování role vojenské síly;
- **Výzva pro realismus - svět se změnil** (zóna dem. míru) + **GE se** (opět) politizuje...
- **Státy nemají již výhradní moc** - škála transnárodních vztahů + integrované trhy...
- **Stále super-powers, stále real-polit.**; ale **nejméně v triádě se to změnilo** - realismus je v „zóně“ nerealistický;
- **Od pádu BW je třeba myslet politicky o SE** – ta se o sebe automaticky **nepostará**...
- *Směr: Liberální institucionalismus;*
- *Médium: časopis „International organizations“*

Reakce na obranu realizmu (US)

Robert Gilpin a Stephen Krasner

- Nástup **transnacionalismu** nejde popřít – to neznamena, že R je překonán...
- **Státy** jsou primární **determinanty MEV**; politika determinuje rámec ekonomické aktivity a usměrňuje ji tak, aby **sloužila politickým cílům...**(THS)
- Trhy stojí na **politických rozhodnutích...**
- Dle primátu politiky či ekonomiky **tři školy (Gilpin): merkantilismus, liberalismus, marxismus.**

IPE jako subdisciplína IR

- IR bere IPE jako svou disciplínu - absorbuje prvky ekonomické teorie...
- Keohane a Nye otevřeli IR ekonomickým tématům...
- Proč není IPE součástí ekonomie?
 - Ideologie (Pol. ekonomie v US – identifikována s Marxismem)...
 - **Ekonomie** se koncentruje na **privát a efektivitu** Vs. **autorita a konflikt, veřejné rozhodování, distribuce za pomocí moci...**
 - **IPE témata nelze** uchopit standardní **metodou neoklas. ekon.** – **abstrakce, deduktivní logika, realita** rozebrána teoretickými modely na **prvky – redukcionismus...**
- V **US ekonomie** jako **vládnoucí** disciplína (včetně Katzensteina, Keohena, Krasnera) - formální modely a metody přírodních věd...

Britská škola IPE

- GB více **interdisciplinární** a **normativní**, více **kritická** k ortodoxiím...
- **Metoda** není redukcionistická, je více **kvalitativní**, práce jsou **interpretativní**, více **institucí a historie** – tradice **klasické politické ekonomie**;
- **Susan Strange**: - *mohou být IE a IR znovu spojeny?*
- **Oblasti zájmu**: **strukturální moc**, **aktérství**, **skepse** ohledně **IO a režimů**, **ambivalence** ohledně **role US..**
- **IR jako součást IPE (!)**
- GB škola: **komu to prospívá?** (distributivní dimenze problémů), zahrnuta **etika a equita**, **hodnoty...**
- Globální společenství lze **studovat jen v širokých soc. a hist. souvislostech (Robert Cox)...**
- **Historické okolnosti** se liší mezi US a GB..
- V **GB skepse ohledně trhu**, rozvíjí se **kritické teorie**.
- **US a GB školy** se ale vyvíjely **odděleně (IO vs RIPE)**.

Nejvýznamnější témata IPE

- Mezinárodní **obchod** a obchodní politika;
- Mezinárodní **měnový systém** a kapitálové toky;
- Hospodářský **rozvoj** a problematika zaostalosti;
- **Globalizace** a změna mezinárodního prostředí;
- Problematika **vládnutí** a managementu mezinárodního prostředí.